

קו לחינוך

הקו שלך למידע חינוכי

גיליון מיוחד;
לקיוור מיוחד

גיליון 589 | כ"ג חשוון תשע"ג | 8.11.12 | משוגר למנויים בלבד | kav1@bezeqint.net | www.kav-lahinuch.co.il | מו"ל ועורכת: סיגל בן-ארצי | המערכת: היסמין 1 רמת אפעל | טל. 03-6354484 | פקס. 03-7621113

תחקיר; מאתיים אלף תלמידים עם בעיות למידה נופלים בין הכיסאות אלפי מורים מטפסים על הקירות

לפי האומדן בארץ, 10% מהתלמידים סובלים מבעיות למידה ומהפרעות קשב וריכוז. מדובר לפיכך בכמאתיים אלף תלמידים הסובלים מבעיות אלו. מערכת החינוך לא ערוכה להתמודד עם בעיה בהיקף גדול כל כך. בתקציב משרד החינוך, לבד מעלויות ההתאמות לבגרויות ותמיכה בעלות האבחונים לאוכלוסיות חסרות יכולת, אין זכר לנושא

מאת; שרית יעקב

המכוונת לבניית מהלכים ארגוניים ליצירת סביבה בה יתאפשר לתלמיד לקוי למידה למצות את יכולותיו ולמנוע התפתחות חולי נלווה ללקות. מערכת החינוך מפתחת בשנים האחרונות תהליכים חינוכיים שונים, הבאים לתת מענה לצורכיהם של תלמידים לקויי למידה. היקפן של התכניות השונות עדיין מוגבל, ובמסגרות החינוך הרגיל נמצאות תכניות אלה בשלבי למידה, פיתוח וגיבוש. תהליכים חינוכיים מותאמים לתלמידים לקויי למידה, צריכים לכלול הערכות בית ספרית ליישום תהליכי איתור, תהליכי אבחון ותהליכי התערבות חינוכית וטיפולית. בכל התערבות יש להתייחס לשילובם של שני ממדים מרכזיים: א) התערבות דידיקטית - המפעילה אימון ולימוד הדרגתי של

(המשך בעמ' 2)

על פי נתונים המופיעים באגף לחינוך מיוחד של משרד החינוך, בשנת תשע"ב למדו במערכת החינוך 110,484 תלמידים לקויי למידה: 29,069 מהם למדו בבתי ספר או בכיתות לחינוך מיוחד, ו-81,415 השתלבו בכיתות רגילות. על תלמידים אלה יש להוסיף תלמידים שלא עברו אבחון. ההערכה המקובלת בארץ ובעולם גורסת כי כ-10% מהתלמידים הם בעלי לקויות למידה, כלומר, מתוך כשני מיליון תלמידים בארץ - 200 אלף הם לקויי למידה. כיצד מתמודד משרד החינוך עם המצב והאם ניתן בכלל לטפל בתלמיד לקוי למידה במסגרת כיתה רגילה?

לקויות למידה

לקויות למידה הן קבוצה מגוונת של הפרעות הבאות לידי ביטוי בקשיים ברכישת מיומנויות למידה בסיסיות ובשימוש בהן. ילדים לקויי למידה יכולים לסבול מלקות למידה אחת או משילוב של כמה לקויות למידה, בחומרה משתנה. לקויות הלמידה הנפוצות הן: דיסגרפיה - לקות למידה אשר מתבטאת בתהליכים הקשורים לכתיבה; דיסקלקוליה - לקות למידה הקשורה לפעולות חשבוניות; ודיסקליזיה - לקות למידה הקשורה לקריאה. סוג נוסף של הפרעות הן הפרעות קשב וריכוז. בעוד שלקויות הלמידה נובעות בעיקר מבעיה נוירולוגית, הרי הפרעות הקשב והריכוז קשורות גם למצבים רגשיים. על ידי אבחון מדויק של סוג לקויות הלמידה שמהן סובל הילד ניתן ליצור תכנית טיפולית מדויקת המתאימה לו באופן אישי. אבחון מוקדם של ההפרעה יכול למנוע תוצאות רגשיות שליליות רבות, אשר עלולות אף להפוך חלק מההפרעה.

כיום ישנה מודעות רבה לאיתור ההפרעות בשלב מוקדם, יש אף רשויות מקומיות שמעבירות מבחנים לאיתור מוקדם, אבל ברוב המקרים למחנך הכיתה יש תפקיד מרכזי בתהליך האיתור כחלק בלתי נפרד מן התהליך החינוכי. המחנך מתייעץ עם גורם מקצועי בבית הספר בכל הנוגע לתלמידים הסובלים מפערים משמעותיים בתפקודם במיומנויות יסוד או תלמידים המראים קשיים בתפקודם, ואם יש צורך פונה להורים, שפונים עם הילד לאבחון. יש מכונים מורשים מטעם משרד החינוך לביצוע האבחון. בתי הספר נדרשים לחוות דעת המבוססת על ראייה רב-ממדית של אנשי מקצוע מתחום האבחון, מהתחום הלימודי ומהתחום החברתי-רגשי. רק חוות דעת מקצועית אינטגרטיבית של אנשי המקצוע מהווה בסיס להערכה המקצועית הנדרשת לקבלת החלטה על זכאות להתאמות.

מדיניות מערכתית

החל משנות האלפיים מובילה מערכת החינוך מדיניות מערכתית כוללת,

מחנכים - השנה לא תעבדו קשה

ערכת העבודה והעיצוב המושלמת לנושא המרכז השנתי
ציר הזמן "מנהיגי ישראל לדורותיהם"

בערכה הכל מוכן לעבודת התלמידים
ולעיצוב לוח הנושא.
רק תבחרו על איזה מנהיג ללמד.

ערכת העבודה והעיצוב כוללת:

- בד מודפס - לתלייה במרחב הציבורי בבית הספר.
- 10 פוסטרים - ללוח הנושא בכיתות.
- CD - סרטוני המחשה ומצגות עבודה למורה ולתלמיד.

פרטים באתר אדיוגרף:

www.edugraf.co.il/manhigim.htm

כתבו בגוגל חיפוש (בעברית):

"ציר הזמן מנהיגי ישראל לדורותיהם"

טלפון לפרטים: דבורה 050-7445635 / 077-5749042

תחקיר; מאתיים אלף תלמידים עם בעיות למידה נופלים בין הכיסאות אלפי מורים מטפסים על הקירות

(המשך מעמ' 1)

התלמיד בפיתוח אסטרטגיות למידה יעילות, מעקב אחר השימוש בהן ושיקום התנהגויות למידה; (ב) התערבות פסיכו-חינוכית - התערבות זו מצריכה התייחסות כוללת לעולמו של התלמיד לקוי הלמידה וקשורה בהיבטים רגשיים, חברתיים והתנהגותיים. בהתערבות פסיכו-חינוכית ניתן דגש על העצמה אישית של התלמיד וחיזוק אסטרטגיות כלליות של התמודדות. בבסיסם של תהליכי איתור והתערבות יעילים טמון הצורך בהכשרה של גורמי החינוך בגני הילדים ובבתי הספר במספר נושאים מרכזיים.

טיפול בלקוי למידה

מבין התלמידים בעלי לקויות הלמידה, מתאפיינות שתי אוכלוסיות, אשר מקבלות שירות מהחינוך המיוחד: (א) תלמידים לקויי למידה שמקבלים את שירותי החינוך המיוחד במסגרת בתי ספר לחינוך מיוחד, בגני הילדים לחינוך מיוחד ובכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים. לתלמידים אלה מותאמת תכנית לימודים אישית על ידי הצוות הרב-מקצועי במסגרת החינוכית. (ב) תלמידים לקויי למידה הלומדים בכיתות רגילות ובגני חובה רגילים, אשר וועדת השילוב המוסדית החליטה על זכאותם לתוספת של שירותי חינוך מיוחד. שירותי החינוך המיוחד לתלמידים לקויי למידה כוללים אבחון, הוראה מתקנת, אסטרטגיות למידה, מיומנויות למידה בסביבה מתוקשבת, וטיפולים שונים, תלוי בחומרת מצבו של הילד, זאת בנוסף להתאמות שונות כגון זמן נוסף במבחנים, הקראת מבחנים לדיסקטים או בחינות בעל פה. בתי הספר חייבים להתחשב בהתאמות - אך האם הם עושים זאת? בעקבות הרפורמה - "אופק חדש" ו"עוז לתמורה" - למורים יש יותר זמן לסייע לתלמידים לקויי הלמידה, אך האם הם יודעים כיצד לעשות זאת?

משרד החינוך: יש מענה

"לקויי למידה יש בכל המסגרות, בכל הגילאים ובכל התרבויות", כך אמרת ד"ר יהודית אלדור, מנהלת אגף ליקויי למידה והפרעות קשב במשרד החינוך. "מורה, באשר הוא מורה, יפגוש תלמידים לקויי למידה. ולכן, מערכת החינוך והמוסדות להכשרת מורים משלבים היום בהכשרות המורים את האפיונים של לקויי למידה. גם בהכשרות מקדמיות, גם בהשתלמויות וגם בהשתלמויות בתחומי המקצוע תהיה יחידה שעוסקת בליקויי למידה. זאת כדי שהמורים יוכלו לעשות את הזיהוי המוקדם. גם ההורים מודעים היום לנושא, ואם הילד לא עומד בקצב הרצוי, הם מתחילים לשאול שאלות. לכן, חלק מהזיהוי המוקדם נעשה דרך ההורים וחלק דרך המורים. בנוסף יש את היועצות בבתי הספר, שגם עברו הכשרות בנושא, והן ממליצות על טיפול או שולחות את הילד לאבחון. אבחון מוקדם הוא מבורך, כי הוא מאפשר התערבות מוקדמת. על בסיס האבחון, מקבלים הילדים התאמות ספציפיות - המלצה לסיוע שמותאם לקשיים של הילד. בית הספר חייב להתחשב בדרכי הסיוע המומלצות גם בהוראה וגם בבחינות".

האם המורים - מחנכי הכיתות והמורים המקצועיים - יודעים לעבוד עם לקויי למידה? שאלנו את ד"ר אלדור. "אם הבעיה של הילד ממוקדת ומזוהה כמשהו שאפשר לטפל בו במסגרת הכיתה, אם המורה יארגן את השיעור נכון, אז התשובה היא כן - מערכת החינוך יכולה לטפל בילדים אלה. למורים בחינוך הרגיל יש את היכולת לבנות את השיעור כך שהילדים יקבלו מענה. אם מנעד ההשלכות גדול יותר, צריך לתת לילדים סיוע נוסף, כמו סיוע מותאם בקבוצות קטנות או עבודה פרטנית. במסגרת אופק חדש או עוז לתמורה, אפשר לתת להם מענה לימודי מותאם". האם המורים יודעים לתת את המענה הנוסף? "יש מגוון גדול של מורים", מבהירה ד"ר אלדור. "אם הלקות קשה, והילד צריך לקבל סיוע פרטני, אז בוחרים את המורה שיודע לתת סיוע פרטני. יש בבתי הספר גם מורות שילוב. חשוב להבין שלא תמיד טיפול פרטני הוא היעיל, ושחשוב מאוד לעבוד גם על חיזוק הדימוי העצמי וגם על נושאים רגשיים, שהם לא פחות חשובים. ילד עם חוזק רגשי יכול להתגבר על בעיות".

שיתוף פעולה הכרחי

ציפי קוברניסקי, מרצה ומאמנת בנושא לקויות למידה למבוגרים ולהורים לילדים לקויי למידה, מורה לשעבר וסגנית מנהלת חטיבת ביניים ואם לילד לקוי למידה, מזהה שמערכת החינוך עברה שינוי מדהים בשנים האחרונות בתחום של לקויי למידה. "יש פתיחות רבה וקידום של ראייה מערכתית. הגישה החדשה בשנים האחרונות שואלת מה עוזר לילדים האלה להצליח. ככל שהראייה היא מערכתית יותר - כך יש לילד סיכוי גדול יותר להצליח. הילד צריך לקבל עזרה לא רק בדרכי הלמידה אלא גם בחיזוק מצבו הרגשי. ההשתלמויות אמורות לתת למורים ידע נוסף בתחום. חשוב ללמד את המורים גם את הנושא של העצמת התלמידים בראי הגישות החדשות. אם המורים יקבלו את הכלים האלה - זה יהיה נהדר. אבל, צריך להבין שלמערכת יש מגבלות. המורים צריכים לתת מענה למגוון גדול של לקויות והפרעות. הם לא יכולים להתמודד עם המגוון והם מצפים מההורים לתת גם מענה. ההורים מצדם מצפים שהמורים יתנו את המענה המקצועי והם מלאי ביקורת על בית ספר. אין ברירה. בשביל להצליח צריך שיתוף פעולה של כולם: מורים והורים. אין דרך אחרת".

זווית אחרת

זווית ראייה אחרת מציגות ענת, רננה ורעות - שתי מורות ואם לילד לקוי למידה. ענת, מורה לאנגלית בכיתות ז' וח', מרגישה אף היא את השינוי שחל במערכת החינוך בשנים האחרונות ביחס ללקויי למידה, אבל היא מדגישה: "גם אם בבית הספר שאני מלמדת בו דוגלים בשיעור שמותאם לכולם, אין לי כלים לעשות את זה. תנו לי כלים. תנו לי סדנה. תצמידו לי גורם מקצועי שמלווה את הכיתה, שיישב אתי ויסביר לי איך לנהוג איתם. בשיעורי אנגלית (המשך בעמ' 3)

זהבי יעוץ

יעוץ למורים מנהלים וועדים

הזכויות שלך צריכות בדיקה תקופתית אצל עיריית זהבי

האם הינכם מודעים לכל הזכויות להן הינכם זכאים? מה הן הזכויות המגיעות לכם ביציאה לפנסיה? לא תמיד אפשר לממש

מחר את מה שמגיע לכם היום - אז למה לחכות? באווירה נינוחה

פגישה ושכרה בצידה

יעוץ מקצועי עדכני ודיסקרטי

הינכם מוזמנים:

- ליעוץ לקראת פרישה.
- ליעוץ בנושאי שנת שבתון.
- לבדיקה רגילה של רכיבי שכר וזכויות.
- ליעוץ בנושאי מחלות ו/או

עיקרי נושאי הייעוץ:

- פנסיה.
- כדאיות פרישה מעבודה.
- תכנון הקריירה.
- ייעוץ והכוונה בעזיבת מערכת החינוך.
- הדרכה וליווי במו"מ מול מעסיקים.
- פיצויי פיטורין.
- בדיקת השכר ומרכיביו.
- גמולים.

לשבתון יוצאים בראש שקט
09-9542108

תחקיר; מאתיים אלף תלמידים עם בעיות למידה נופלים בין הכיסאות אלפי מורים מטפסים על הקירות

(המשך מעמ' 2)

טל בשפה ובקריאה. האבחון נעשה במסגרת בית הספר ועל בסיס האבחון טל מקבל הוראה מתקנת בבית הספר, אבל בשנה החולפת הוא לא קיבל את ההתאמות הנוספות שהוא אמור לקבל – לא הייתה התייחסות שונה בשיעורים; הוא לא קיבל תוספת זמן במבחנים וגם לא נבחן בע"פ. "אני מקווה שהשנה תהיה התייחסות, הרבה תלוי בגישה של המורה, באכפתיות של המורה. בשנה שעברה המורה "רצה" עם התלמידים הטובים והשאירה מאחור את אלה שקשה להם. בכל מקרה, ההוראה המתקנת שנותנים בבית הספר אינה מספיקה. אני חייבת לשלב גם טיפולים פרטיים, ובמיוחד השנה – טל ביקש לא לצאת הרבה מהשיעורים בכיתה. הוא מרגיש שונה. הדימוי העצמי שלו נפגע. אני מעדיפה לשלם מכיסי ללימודים אחרי הצהריים, כדי לחזק אותו גם מבחינה רגשית וגם מבחינת הלימודים".

תפקיד המנהל

יש להבחין בין החינוך היסודי לחינוך העל יסודי – שם יש כבר בדרך כלל הקלות והתאמות, אומרת רינת, רכזת פדגוגית בעל יסודי. אבל בסך הכול המנהלים לא מצליחים להתמודד עם הבעיה. יש מנהלים ביסודיים שמקימים חדרי שקט, יועצות שמסייעות, אבל עדיין הטיפול לא רציני. בכל שלב גיל, ולאורך כל הרצף החינוכי, המנהל חייב להכין לעצמו דו"ח מקיף שיאפיין את אוכלוסיית לקויי הלמידה שבבית ספרו. האוכלוסייה צריכה להיות מסווגת לפי כיתה, סוג הלקות, האבחונים שעברה, דרכי הטיפול בתוך בית הספר ומחוצה לו, אמצעי הטיפול שיש בבית הספר, ועוד. דו"ח שכזה יכול לתת למנהל תמונה מקיפה על המתרחש בתחום זה בבית ספרו. צריך להכין, לפחות על הנייר, תכנית טיפולית לתלמיד בשני מישורים; לימודי וחינוכי. המנהל צריך לראות מה הוא יכול לעשות עבורו בתחום הלימודי ומה בתחום (המשך בעמ' 4)

הקושי של לקויי הלמידה מועצם בדרך כלל; אני לא חושבת שהמערכת נותנת כלים להתמודד עם הבעיה – לא לילד ולא למורה. מורה שלא הגיע מהחינוך המיוחד – אין לו הכשרה, אלא אם בית הספר בוחר לעשות השתלמות". ענת עברה הסבה להוראה לפני מספר שנים. "במסגרת ההסבה היה רק קורס אחד שעסק בתלמידים עם צרכים מיוחדים, קורס נהדר, אבל לא מעבר. הקורס עוזר להבין את הבעיות של הילד לקוי הלמידה, אבל הוא לא נתן לנו את הצד המעשי – איך לבנות מערך שיעור לכיתה מגוונת. לא עשינו פרקטיקה". ענת ממשיכה: "אני מתמודדת עם כיתות גדולות, יש לא מעט תלמידים עם בעיות של קשב וריכוז – הם יכולים "לפוצץ" שיעור. לילדים אלה נעשה עוול. לדעתי מתאימה להם למידה בקבוצות קטנות. המורה צריך להכיר ולהפעיל המון כלים כדי שהכיתה תתפקד טוב, והוא צריך להצליח להתפנות גם לתלמידים שרצים קדימה עם החומר, וגם לתלמידים שמתקשים. מי שרץ קדימה מתוסכל כשלא מתקדמים; ומי שצריך לקבל הסבר נוסף מתוסכל אם רצים קדימה. זו טעות של המערכת: מושיבים את כולם יחד ולא מצליחים לקדם אותם".

רננה היא מחנכת בכיתה ה', שבה יש תלמיד שסובל מלקויות למידה והיפראקטיביות. "אני מטפסת על הקירות, ואפילו שוקלת לפרוש מההוראה", היא מסבירה. "לתלמיד שכזה אין מענה – לא בכיתה ולא בבית הספר. כשיש לו יום אקטיבי במיוחד, אני נאבקת רק אתו. כל שאר התלמידים הופכים שקופים בעיני, בשל חוסר היכולת להתמודד איתם ואתו ביחד. כל אחד מהגורמים בסביבת הילד זורק על השני את הבעיה; ההורים על בית הספר ובית הספר על המורה. למורה אין למי לפנות, כי המנהלת מושכת בכתפיים בתנועה שמשמעותה: 'תתמודדי עם זה לבד, לי אין מה לעשות'. נכון שהילד עבר אבחונים, נכון שלפעמים ההורים נותנים לו ריטלין, נכון שלמדתי קורס קצר בלקויות למידה במכללה להוראה – אך האם כל זה מאפשר לי להתמודד עם "פצצה" כזו בכיתה?"

רעות, אמו של טל – ילד לקוי למידה בכיתה ד' – מציגה נקודת מבט נוספת. היא מספרת שמחנכת הכיתה יזמה את האבחון בעקבות קשייו של

כמה עולה הטיפול בלקויי למידה בישראל?

ביקשנו מד"ר יהודית אלדור, מנהלת אגף ליקויי למידה והפרעות קשב במשרד החינוך, להתייחס גם לצד הכספי של תחום לקויי הלמידה בישראל: כמה עולות למשרד החינוך ההתאמות? האם משרד החינוך מבצע אבחונים? אם כן, כמה זה עולה? ועוד. ד"ר אלדור לא יכולה לתת אומדן כספי: "מדובר בספקטרום רחב מדי, בסיוע מורכב, לאורך כל הגילאים. התקציבים היחידים המוגדרים הם למימון אבחונים לילדים מיעוטי יכולת ולבדיקות ההתאמות לקראת בחינות הבגרות. כל שאר הסעיפים משתלבים בחינוך הרגיל ויוצאים מהתקציבים של החינוך הרגיל. אם הלקויות מורכבות, אזי ההורים צריכים להשתתף במימון בטיפול, מעבר למה שמקבלים בבית הספר. כל הטיפולים הפארה-רפואיים, לדוגמה, לא ניתנים בחינוך הרגיל. בנוגע לאבחונים, הורים יכולים לשלוח את ילדם לאבחון בשירות הפסיכולוגי החינוכי. אבחון זה מתבצע על פי תעריפים של משרד החינוך, הוא מבוקר ומסובסד". לדעתה של ציפי קוברינסקי, מרצה ומאמנת בנושא לקויות למידה למבוגרים ולהורים לילדים לקויי למידה, "99% מהאבחונים הם אבחונים פרטיים. מחירו של אבחון זול יחסית, לבעיות של קשב וריכוז, נע בסביבות 2,000 ש"ח. יש אבחונים מסוגים שונים, עלותם יכולה להגיע גם לאלפי שקלים". רעות מעידה שבנה זכה לאבחון במסגרת בית הספר, ללא השתתפות כספית מצדה, אבל הוא מקבל פעמיים בשבוע הוראה מתקנת מחוץ לכותלי בית הספר. כל מפגש עולה 90 ש"ח.

כשמדובר בעתיד שלך ושל משפחתך טוב שיש על מי לסמוך!

למעלה מארבעים אלף מורים בחרו בקרן הפנסיה מבטחים החדשה, כקרן הפנסיה שלהם.

הצטרפו להצלחה.

www.newmivtachim.co.il/site

מנורה מבטחים

להצטרפות: 03-7555916

האמור אינו מהווה ייעוץ, המלצה או חוות דעת ואין בו כדי ללוות תחליף ליעוץ כאמור היתון על ידי בעל רישיון כדן, המתחשב בצרכים ובנתונים המיוחדים של כל אדם.

תחקיר; מאתיים אלף תלמידים עם בעיות למידה נופלים בין הכיסאות אלפי מורים מטפסים על הקירות

(המשך מעמ' 3)

ההורים והרגשה קשה, שבדרך כלל מלווה אותם, שמשרד החינוך מתנער מאחריות כלפיהם.

עוד רבה הדרך

מערכת החינוך מציגה בשנים האחרונות שינוי בגישתה ללקויות למידה, שינוי שבא לידי ביטוי בפתיחות רבה לנושא, בראייה מערכתית, בפיתוח תכניות תומכות, בהכשרת המורים ובהתאמת דרכי ההוראה, אך הדרך ליישום מוצלח עדיין ארוכה ותלויה רבות בהכשרת המורים, וכדבריה של ענת "בהכלה של קש"י המורים ולא רק של קש"י התלמידים".

החינוכי. למשל, יש ילדים שלא כדאי להוציאם לשיעורים פרטניים כדי שלא יפסידו חומר, או כדי שלא יסבלו ממסטיגמה. יש ילדים שאין ברירה אלא להוציאם מהכיתה הגדולה. מה המשמעות החינוכית לילדים אלו – האם בית הספר יכול לחזק אותם באמצעים משלו כדי שיסגרו את הפערים הקיימים? ומה תפקיד יועצת בית הספר או המורה המשלבת בתהליך זה? המנהל צריך לבחון אם האמצעים שבידו יכולים לפתור את בעיית התלמידים הללו, או שהוא זקוק לאמצעים נוספים. מנהל צריך לשחרר את המורים מאחריות לתלמידים אלו ולהציע פתרונות. ההורים צריכים לקבל מידע מקיף מבית הספר על המתרחש בו בתחום זה. השקיפות תמנע יחס תוקפני של

למידה עם מחשב והפרעות קשב וריכוז

מאת; מערכת קו לחינוך

אותו, אנחנו לוקחים אותם למקום שבו הכי פחות צריך להתאמץ, כי הגירויים הקיימים בעבודה מול מחשב מנווטים את הקשב. בעיה נוספת היא הסתמכות רק על חוש הראיה. כאשר ילד סובל מהפרעות קשב וריכוז זה בעיקר בגלל שהוא עובד ב"היפר". הוא קולט גירויים מהסביבה אך לא יכול לנווט אותם ולשלוט בהם. כאשר הילד נמצא בסביבה רגילה – ללא מחשב – יש לו סוגים שונים של גירויים, המגרים קולטנים של כל החושים – ראייה, שמיעה, מישוש, ריח וטעם. מאידך, מול המחשב פעיל בעיקר חוש הראיה, קצת השמיעה, וקצת יכולת תגובה. כך לחושים האחרים יש פחות יכולת להתאמן ולהתפתח. במשרד החינוך מודעים לבעיה, אך מנסים לרצות את כולם. ברור שהעולם נעשה יותר ויותר מתוקשב מחד, אך צריך גם להיות ערים לחסרונות התקשוב, אומרים שם. חשוב ללמד תלמידים להתמודד עם טקסטים דיגיטליים, חשוב ללמוד גם מהסביבה ולא רק מהמחשב – למשל, לראות סרט טבע במחשב זה טוב ויפה, אבל צריך לצאת לבוסס בשלוליות כדי להרגיש את החורף. כך, למורה תפקיד חשוב בהיותו מנווט הלמידה, והאחריות על המינון המתוקשב מוטלת עליו.

יכולות קשב אפשר לפתח אך גם לקלקל, סבורים המומחים העוסקים כיום בחקר המוח. מערכת הקשב מורכבת ממספר תהליכים שצריכים לעבוד ביחד. האחד הוא המיקוד, הדורש להתמקד בגירוי קיים לאורך טווח זמן מסוים, השני הוא הרדאר שמחפש כל הזמן גירויים חדשים והשלישי מנווט בין שניהם. בתהליך הניווט, אצל אדם רגיל, קיימת היכולת לקלוט גירוי מסוים, להתמקד בו זמן מה, לעבור לגירוי חדש ולחזור לגירוי הראשון אם צריך. לבעלי הפרעות קשב וריכוז יש ככל הנראה ליקוי בגורם השלישי, שמונע לחזור למה שהיה בתחילה. כאשר לומדים עם תקשוב, ישנן אינספור הסחות דעת לכיוון גירויים חדשים. למשל, היפר-לינקים בטקסטים דיגיטליים, שאכן מרחיבים את המידע מחד, אך לבעלי הפרעות קשב וריכוז הם הרי אסון – בדיוק בגלל חוסר היכולת לחזור לגירוי הראשון.

אחת הסיבות העיקריות להכנסת מחשבים למערכת החינוך היא ללכוד את תשומת הלב של התלמידים וליצור בהם מוטיבציה ללמידה. אבל, אם נחשוב על ילדים בעלי הפרעת קשב וריכוז, אזי במקום לאמן את הקשב שלהם ולפתח

הסתדרות המורים – המזכירות הפדגוגית

טלפון 03-6922974 פקס: 03-6922903, בן סרוק 8 ת"א מיקוד 62969

י"ב בחשון תשע"ג
28 באוקטובר 2012

לכבוד

וועדי המורים, הנהלות בתי הספר וגני הילדים, שלום רב!

הנדון: פרס המזכירות הפדגוגית של הסתדרות המורים לשנת תשע"ג בנושא: הטמעת השעות הפרטניות במוסדות החינוך

מתוך רצון לקדם את הטמעת השעות הפרטניות בבתי הספר באופן מיטבי ולאפשר למוסדות החינוך לחלוק מידע, החלטנו להקדיש את פרס המזכירות הפדגוגית לשנת תשע"ג לנושא הנ"ל.

השעות הפרטניות מזמנות שינוי חינוכי ולימודי משמעותי, עליית ההישגים וחיזוק יחסי הגומלין בין המחנכים לתלמידים.

הפרס יינתן למוסדות החינוך שמיישמים את הקריטריונים הבאים:

1. דגמים ייחודיים להטמעת השעות הפרטניות.
2. השפעת השעות הפרטניות על ההישגים הלימודיים.
3. השפעת השעות הפרטניות על רווחתם האישית והחברתית של תלמידי המוסד החינוכי.
4. מגוון התכנית השונים.
5. תכנון וארגון מערכת השעות הפרטניות במערכת הבית ספרית.
6. התאמת יישום השעות הפרטניות לפי שכבות הגיל.
7. השפעת פעילות השעות הפרטניות על האקלים הבית ספרי ושביעות רצונם של עובדי הוראה, תלמידים והורים.
8. תובנות, מסקנות ומשוב של צוות ההוראה והתלמידים מיישום השעות הפרטניות.
9. נושאים נוספים.

מוסדות החינוך אשר עונים על רוב הקריטריונים ופעילותם תסייע ותתרומם למערכת החינוך, מוזמנים להגיש מועמדות לפרס עד תאריך 31/1/2013 למזכירות הפדגוגית בהסתדרות המורים רח' בן סרוק 8 ת"א 62969 להבהרות ניתן לטלפן למזכירות הפדגוגית 03-6922974

בברכה, נעמי ריפתין
י"ר המזכירות הפדגוגית

מחוז הצפון של משרד החינוך מוביל שיטת ניהול חדשנית

השיטה תרמה לשיפור ניכר בתוצאות ובביצועי המחוז

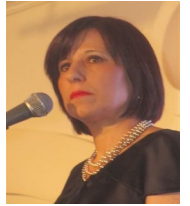
מאת: ד"ר אורנה שמחון, מנהלת מחוז צפון, משרד החינוך

לפתח את מודעות העובדים לאיכות ומצוינות, לנתח את תהליכי העבודה, לפתח כלי בקרה, לכתוב נוהלי איכות, להפיץ את הידע שהצטבר במחוז לעובדים ולמוסדות החינוך ועוד.

התוצרים

בחמש השנים, בהן מוטמעת המערכת למצוינות ארגונית הוקמו 22 צוותי שיפור, ובעקבותיהם כ-15 צוותי יישום. כמו כן פותחו במחוז מנגנונים וכלים לשיפור ההתנהלות הארגונית: היערכות פדגוגית ומנהלתית לפתיחת שנת לימודים, לוח אירועים מחוזי, תהליך בחירת מצטיינים לפרס חינוך מחוזי, הטמעת גישה של קבלת החלטות המבוססת על נתונים בכל הרמות, מתן מענה לתלונות ולפניות הציבור, שדרוג אתר (המשך בעמ' 6)

לאחרונה התקיים הכינוס הבינלאומי ה-19 של האיגוד הישראלי לאיכות. בכינוס הציגה הנהלת מחוז הצפון של משרד החינוך את השיפורים שחלו בניהול המחוז בעקבות הטמעת מערכת EFQM למצוינות ארגונית. מחוז הצפון אף זכה בפרס האיכות הלאומי לשנת 2012 על הישגיו בעקבות הטמעת המערכת, אשר ניכרים בשיפור המתמיד המתקיים בהישגי הזכאות לבגרות במחוז ובנתוני המיצ"ב, על אף מאפייניו ומורכבותו של המחוז. בין השנים תשס"ח-תשע"א חלה במחוז עלייה של 8.7% בשיעור הזכאות לבגרות. בכנס הבינלאומי הוצג גם הנושא; "שיפור אפקטיביות עבודת המפקח", אשר זיכה את המחוז במקום הראשון בתחרות צוותי השיפור של

נציבות שירות המדינה לשנת 2012 במסלול משרדי הממשלה.

מדוע EFQM

מחוז הצפון העמיד את נושא שיפור איכות השירות ושיפור התרבות הארגונית כאחת המטרות המרכזיות אליהן הוא שואף. בהתאם לכך מיושמת מזה חמש שנים המערכת למצוינות ארגונית ה-EFQM, כדרך חדשנית לשיפור איכות השירות, הביצועים והתרבות הארגונית. מדובר במערכת אירופאית בינלאומית מקצועית, שיטתית ומובנית, לקידום האיכות בשירות הציבורי, אשר מופעלת בהצלחה כשלושים שנה במגזר הציבורי והעסקי בעולם. המערכת אומצה על ידי נציבות שירות המדינה, כמודל המחייב את משרדי הממשלה לקדם את ניהול האיכות והמצוינות שלהם. העבודה מתאפיינת בשיפור איכות הביצוע של כל עובדי המחוז. תהליכי העבודה כוללים למידה מתמדת, המתבססת על הדרכות, הערכת תהליכים, וכן עידוד מעורבותם של כלל העובדים ושיתופם.

במודל ה-EFQM תשעה תבחינים, שעל פיהם נבחנת מצוינותו של הארגון. חמישה מהם מבטאים את המרכיבים המאפשרים בארגון: מנהיגות, אסטרטגיה, עובדים, שותפויות ומשאבים ותהליכים. ארבעת התבחינים האחרים מתמקדים בתוצאות עבור הלקוחות, עבור העובדים, ועבור הקהילה ותוצאות ביצוע כלליות בארגון. בתהליך הטמעת האיכות היה צריך

הזדיון לילי מרגש

למרגלות מצדה מערב

מופע קבוע בימי שלישי וחמישי* 21:00-21:30

מציג ב"אור וקול" את אורח החיים, המאבק והגבורה, כפי שהתרחשו על ההר לפני יותר מ-1,900 שנה!

טל. 08-9959333

גישה לחיזיון ולחינוך דרך ערד בלבד בכביש 3199

חינוך "מחנה מצדה"
חוויה לילית למרגלות ההר

עליה אל ההר בשביל הסולה

מרכז הזמנות:
טל. 08-6280404

למידע מפורט - גן לאומי מצדה, טל. 08-6584207/8, www.parks.org.il

מחוז הצפון של משרד החינוך מוביל שיטת ניהול חדשנית

(המשך מעמ' 5)

מסוגו בארץ, המחייב לפתח תכנית אסטרטגית המתבססת על לקחי הטמעת המערכת במחוז. במקביל מיושמת תכנית "טופז" ב-19 מרכזי פסג"ה. שתי התכניות כוללות תהליכי אבחון מעמיקים של הארגון המטמיע, ולאחר מכן מתן כלים ממוקדים לשיפור.

התמורה

תהליך זה זיכה את המחוז במספר פרסים, ביניהם אות הוקרה במסגרת הפרס הלאומי לאיכות ולמצוינות ע"ש יצחק רבין 2009; אות הוקרה ליחידה מצטיינת בשירות המדינה ליחידת הפיקוח הכולל 2008; אות הוקרה על התייעלות וצמצום הבירוקרטיה 2009; אות הוקרה על מצוינות בניהול בדרג הבכיר למנהלת מחוז 2009; אות הוקרה למצוינות בניהול בשירות המדינה למנהלת המחוז 2009; אות הוקרה ליחידות מטמיעות מטעם נציבות שירות המדינה 2009; ציון לשבח במסלול משרדי הממשלה במסגרת הפרס הלאומי ע"ש יצחק רבין 2011; פרס הצטיינות בהובלת צוותי שיפור בנושא עבודת הפיקוח במסגרת התחרות השנתית לצוותי שיפור, התייעלות וצמצום הבירוקרטיה בשירות המדינה מטעם נציבות שירות המדינה.

המחוז, מוקד שירות, הטמעת מערכת לניהול תלונות CRM, הערכת מפקחים ועובדים, פיתוח מקצועי רחב היקף הכולל בנייה ופיתוח תפקיד חדש – מפקח מתכלל ותהליכי הערכה ייחודיים. פיתוח תהליכי ההתפתחות והלמידה של המפקחים והמנהלים מהווים ציר מרכזי ומשמעותי בגיבוש מנהיגות חינוכית מובילה, בהשבת מיומנויות ניהוליות ובהעשרה של ידע ותכנים. נוסף לכך פותחו כלים טכנולוגיים חדשים התורמים לניהול הידע ולהפצתו. המחוז מקדם שותפויות עם משרדי ממשלה, עם עמותות ועם ארגונים העוסקים בחינוך. איגום משאבי אנוש ומשאבים כספיים של המחוז עם גופים אלה משפר לאין ערוך את תהליכי העבודה המחוזיים. תהליך חשוב נוסף אשר יושם במחוז הצפון הוא פיתוח קוד אתי לעובדי המחוז. הקוד האתי כולל עקרונות, ערכים וכללי פעולה הרצויים בפעילותו של המחוז. תהליך בניית הקוד האתי איפשר לכלל עובדי המחוז להגדיר כללי התנהגות רצויים בזיקה לחזון המחוז.

איכות במוסדות החינוך

כחלק ממגמת שיפור תהליכי האיכות והמצוינות, החלה בשנת תשע"ב הטמעתה של תכנית "מפרש", במסגרתה משתתפים 15 בתי ספר מובילים במחוז בהטמעת המערכת. זהו ניסיון ראשון

כדאי לדעת

■ **מרכז לשיעורים פרטיים ולאיימון נ.י.** – ניר ישינובסקי הוא מומחה בתחום הטיפול בלקויות למידה. כמורה במערכת החינוך, לשינובסקי ניסיון עשיר בטיפול בתלמידים לקויי למידה, כולל טיפול בתלמידים הסובלים מהפרעות קשב וריכוז. ישינובסקי הוא מורה למתמטיקה ואנגלית לגילאי 18-6 בכיתות א'-י"ב, והוא מלמד בשלושה בתי ספר באזור השרון. בנוסף, עובד ישינובסקי בתור מרצה במכללה במרכז הארץ, ומלמד סטודנטים לקויי למידה באנגלית. כמו כן מתמחה ניר ישינובסקי בסטודנטים שקיבלו ציונים נמוכים בפסיכומטרי ומתקשים באנגלית. המומחיות של ניר ישינובסקי בהוראה מתקנת ואסטרטגיות למידה, מאפשרת לו לטפל במגוון רחב של בעיות. במרכז לשיעורים פרטיים ולאיימון נ.י, מטפל ישינובסקי בתלמידים מאזור הרצליה והסביבה. לפרטים נוספים; 054-6321949

■ **הראל פנסיה** – מנוף מקבוצת הראל מציעה תכנית פנסיה ייחודית לחברי הסתדרות המורים. במסגרת התכנית מעניקה הראל ביטוח

המותאם ספציפית למקצוע ההוראה. בנוסף, בן הזוג של עובד ההוראה יזכה בתנאים המועדפים גם הוא. הקרן מחזירה את דמי הניהול לתכנית הפנסיה האישית, מה שמגדיל את החיסכון לפנסיה. הראל גם דואגת לשמור על זכויות המבוטחים והתנאים בסיום העבודה. לפרטים נוספים, טל'; 02-6404522

■ **בית הבד ג'השאן ופסטיבל הזית** – עד ל-11.11.12 נערך בגליל פסטיבל הזית. במסגרתו ניתן ליהנות מאירועים

שונים, הקשורים למסיק הזיתים, שימורם או הפקת השמן מהם. במג'אר שבגליל, מנהלת משפחת ג'השאן בית בד, המשלב מסורת שורשית עם ציוד חדיש ומודרני, ומפיק מגוון מוצרים משמן הזית

הידועים באיכותם. במרכז המבקרים שבבית הבד ניתן לצפות בכל תהליכי ההפקה של המוצרים השונים. מרכז המבקרים פתוח לקהל הרחב וכן לקבוצות תלמידי בתי הספר בכל הגילאים. לפרטים, טל'; 0507881488 או 04-6781202

מסדר פרסומי

אתר בתי ספר בישראל

<http://www.beitseffer.co.il>